

Biskop Solveig Fiskes åpning av seminar i Elgå 3. juni 2017 i forbindelse med markering av 100-års jubileum for samenes første landsmøte.

Innledning

Først av alt vil jeg gratulere med 100-års markering for samenes landsmøte. Det er en stor glede for meg å få bringe en hilsen ved åpningen av dette jubileumsseminaret her i Elgå, som er en del av Hamar bispedømme.

Det første landsmøtet fant sted 6. februar 1917 i Trondheim, og ble først under samekonferansen i 1992 vedtatt som samenes nasjonaldag. Nasjonaldagen er felles for alle samer i Norge, Sverige, Finland og Russland, og ble første gang feiret i 1993, samtidig med FNs internasjonale urbefolkningsår som offisielt ble åpnet i Karasjok.

Alt dette vet selvfølgelig alle dere som er samer, men det kan godt gjentas for alle oss som ikke kan historien like godt. Samtidig er det riktig å minne om at dette både er en nasjonal feiring, og at det er en feiring av felles betydning for alle samer, både for dere som hører til det sør-samiske området, og for alle samer på nordkalotten.

Språk og kirkeliv

En av de sterkeste faktorer for identitet og tilhørighet er språk. Med språket vårt uttrykker vi de aller sterkeste følelser og lengsler, håp og tro, til hverdags, og til fest og høgtid.

Uten eget språk mister vi noe av vårt innerste, både til hvor vi kommer fra i historien, hvor vi hører til i fellesskapet, hvem vi hører til blant folket og hvordan vi kommuniserer med hverandre.

Språk er relasjonelt i betydningen av at det hører til mellom mennesker. Det hører til mellom mennesker som forstår hverandre. Det forener folk av ulike meninger og oppfatninger, nettopp fordi vi forstår hva som blir sagt.

Det er derfor gledelig at det også innen kirken Den norske kirke har skjedd betydelige forbedringer i tilrettelegging av salmebøker, bibelen/bibelske tekster og liturgi på samenes egne språk, både innen sør-samisk, lule-samisk og nord-samisk. Faktisk skjer det et utstrakt samarbeid om oversettelser i samarbeid mellom Det norske Bibelselskap, Det svenske og til dels også Det finske bibelselskapet.

Samisk kirkeråd ble opprettet av Kirkemøtet i Den norske kirke i 1992 for å fremme samisk kirkeliv på lokalt og nasjonalt plan. Strategiplan for Samisk kirkeliv vedtatt i Kirkemøtet 2011 og med den har Den norske kirke for første gang fått en helhetlig plan for samisk kirkeliv og forholder seg til bredden av felter i Den norske kirkes virksomhet. Planen holder fram følgende visjon: Livskraftig og likeverdig-samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Noe av det meste gledelige med nye Norsk Salmebok som kom i 2013 er at den inneholder flere salmer, både på sør-samisk, lule-samisk, nord-samisk og kvensk. På den måten kan vi synge fra samme salmebok, sjøl om vi har ulike språk og språkidentiteter. Salmeboka hjelper oss slik til å minne hverandre om at vi er et land med flere språk, og på den måten holde bevisstheten oppe om nettopp dette faktum.

Storsamfunnet

Språkidentitet leder meg over til baksiden av, for ikke å si den mørke siden av, myndighetenes behandling av minoriteter i Norge, ikke minst samene. Og når jeg snakker om myndighetene, så gjelder det både storsamfunnet generelt og Den norske kirke.

Fornorskingsprosessen i form av kulturpress og aktiv assimileringsspolitikk overfor det samiske folk fra tidlig på 1700-tallet, især fra 1850-tallet og fram til moderne tid gjennom kirke, skole og andre samfunnsområder, med ulike teologiske/religiøse, ideologiske og politiske begrunnelser, er et mørkt kapittel i vår felles historie. Ekstra ille ble det når raseideologiske perspektiver på samer og andre ble brukt til å nedvurdere samene sjels- og forstandsmessig. Det er av enkelte vist til at ideologiene bak assimileringen av samene på 1800- og 1900-tallet har sin rot i misjonen og kristen-pietistisk teologi fra 1600- og 1700-tallet, noe som falt sammen med framveksten av ideene i norsk nasjonalisme og den norske grundtvigianismen.

Dette fikk stor innflytelse på norsk skolepolitikk og norsk assimileringss- og minoritetspolitikk. Hensikten var utvilsomt å utslette kultur, språk, historie og tradisjoner knyttet til opplevelsen av samisk identitet, både blant enkeltindivider og som folkegruppe.

Det er grunn til å minne om kong Harald V's erkjennelse og beklagelse for fornorskingspolitikken i 1997 da han på vegne av norske myndigheter ga uttrykk for følgende i sin tale til Sametinget:

Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk – nordmenn og samer. Samisk historie er tett flettet sammen med norsk historie. I dag må vi beklage den urett den norske stat tidligere har påført det samiske folk gjennom en hard fornorskingspolitikk.

Statsminister Erna Solberg gikk langt i å gjøre det samme 20 år etterpå, da hun hilste til samene på deres jubileumsdag i Trondheim i år.

Kirkemøtet for Den norske kirke uttalte i 1997 at den hadde diskriminert samene og sa:

Kirkemøtet erkjenner at dette har skapt sår, og at samene ofte har blitt fremmedgjort i forhold til kirken.

Dette har imidlertid ikke blitt oppfattet som godt nok inn mot erkjennelse av hva vår kirke har bidratt til. I følge tidligere medlem av Samisk kirkeråd Ingar Kuoljok er det å be om tilgivelse et av vilkårene for forsoning, og ifølge ham har ikke kirken ikke gjort det.

Jeg vil derfor som biskop i Den norske kirke i dag be om tilgivelse for den urett som Den norske kirke har påført dere som er samer, og beklage på det sterkeste de sår som dette har skapt i forhold til kirken.

Avslutning

Til slutt vil jeg berømme dere for bruke denne anledningen til å sette viktige temaer på kartet; temaer som angår livsgrunnlag og rettigheter for videre eksistens og utvikling.

Jeg ønsker dere lykke til med seminaret og med resten av jubileumsfeiringen.

Takk for oppmerksomheten!